

Måndagen den 2 december

Kl. 12.00

*Om fördjupad lokal
demokrati*

1 § Justerades protokollet för den 22 november.

2 § Svar på interpellation 1985/86:41 om fördjupad lokal demokrati

Anf. 1 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Rosa Östh har i interpellation till civilministern, mot bakgrund av bl. a. provborrningar för berggrundsundersökningar, frågat om åtgärder rörande den lokala demokratin. Interpellationen har överlämnats till mig.

I den nya lagstiftningen på kärnteknikområdet, som riksdagen antog förra året, slås det fast att den som bedriver kärnteknisk verksamhet är skyldig att på ett säkert sätt hantera och slutförvara det uppkomna kärnavfallet.

Ett brett arbete pågår för att förbereda slutförvaringen av bränsle och avvecklingen av anläggningar från vårt kärnenergiprogram. I ett allsidigt forskningsprogram, som föreskrivs i kärntekniklagen, redovisar kärnkraftsföretagen sitt utvecklingsarbete i fråga om bl. a. slutförvaring. De ansvariga myndigheterna bedriver härav oberoende forskning, undersöker alternativa hanteringsmetoder och granskar företagets forskningsprogram. Detta kommer att ge underlag för de ställningstaganden som regeringen så småningom har att göra i fråga om metoder och platsval. Det samlade arbetet inom landet består i såväl grundläggande som tillämpad forskning, och det omfattar även de nödvändiga fältundersökningarna på olika ställen i vårt land för att skapa en uppfattning om de tänkbara förvaringsmetodernas förutsättningar.

Det är en självklarhet, och kommer också till uttryck i lagstiftningen, att mycket stränga krav ställs på säkerhet och strålskydd för att ge bästa möjliga garantier mot påverkan på människor och miljö. Härutöver utgår jag från att man vid överväganden inför beslut om lokalisering och slutförvar även beaktar närheten till befolkningscentra.

I förberedelserna för slutförvaringen finns på alla nivåer och hos alla berörda all anledning att sträva efter största möjliga insyn och öppenhet i fråga om problem, forskningsresultat och planerade åtgärder. Regeringen och de centrala myndigheterna har självfallet ett ansvar för att på det nationella planet sprida kunskap och information om kärnavfallshanteringen och de planer och program som finns antagna. Härigenom ges grundläggande förutsättningar att även på det lokala planet skapa det förtroende som är nödvändigt för att bedriva verksamheten ändamålsenligt.

Erfarenheterna från några händelser som Rosa Östh hänvisar till understryker enligt min uppfattning att det är viktigt att ytterligare förbättra kommunikationen. På det lokala planet måste det ges information i så god tid och i en så vid krets att förtroende kan skapas mellan de berörda parterna när de i de enskilda fallen erforderliga åtgärderna skall genomföras.

Anf. 2 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Jag tackar energiministern för svaret. Tyvärr måste jag konstatera att jag egentligen inte fått något riktigt svar på den fråga jag ställde, och det är säkert Birgitta Dahl väl medveten om. Jag utgår från att hon i sitt nästa inlägg återkommer med mer konkreta besked om vad regeringen avser att göra för att förbättra demokratin, i varje fall när det gäller det energipolitiska området.

Nu torde det framgå rätt tydligt av min fråga att jag inte anser att det bara handlar om en energipolitisk angelägenhet. När regeringen valt att begränsa svaret på det här sättet hoppas jag givetvis att jag inte behöver tolka det som att man är ointresserad av att förbättra demokratin i ett vidare sammanhang.

Som utvecklingen har varit i Sverige mot en ökad koncentration, en alltmer komplicerad teknik och verksamheter vars konsekvenser är överblickbara, är det naturligt att det allt oftare uppstår spontana opinionsyttringar. De här reaktionerna uppstår av olika skäl, men de har alla det gemensamt att människor upplever att de inte har blivit tillfrågade, att deras intressen inte har blivit beaktade – helt enkelt att man inte tagit hänsyn till deras uppfattning om demokrati.

Att kommunsammanslagningarna i många fall fått negativa följder råder det en ganska bred enighet om. Numera är ju socialdemokraterna ofta tillskyndare av olika former av kommunala organ. Det är givetvis något som vi från centerpartiet tacksamt har noterat, eftersom det vittnar om en samsyn i fråga om att den lokala demokratin i många fall måste förbättras. Att i det här läget flytta upp beslutsnivån, som regeringen tydligen vill med sitt förslag att göra inskränkningar i den kommunala vetorätten, anser vi helt förkastligt. Det måste som jag ser det innebära ett steg tillbaka när det gäller att förstärka demokratin.

För att så mer direkt komma in på de frågor som statsrådet berör i sitt svar vill jag säga att jag som jag sagt tidigare är intresserad av mer konkreta svar. Först sakfrågan när det gäller kärnavfall. Birgitta Dahl säger att det pågår ett allsidigt forskningsprogram och menar, efter vad jag förstår, att provborrningarna bara är en del av forskningen och att det alltså rör sig om en förutsättningslös undersökning. Jag hoppas naturligtvis att det är så, men helt övertygad är jag inte.

Vad gäller forskningen om alternativa lagringsmöjligheter har det sipprat ut väldigt litet. Det gör naturligtvis att det finns en utbredd uppfattning att det inte pågår någon sådan forskning. Jag hoppas ändå att riksdagen vid lämpligt tillfälle kan få del av hur arbetet fortskrider, så att det bringas klarhet i frågan.

Då det gäller provborrningarna har jag erfarit att SKB inte har samma uppfattning som statsrådet. Jag har själv fått del av en information SKB har givit, och det framgick ganska klart att SKB helt enkelt uppfattar provborr-

ningarna så att det gäller att hitta det lämpligaste hålet att stoppa ner avfallet i. Eftersom den uppfattningen tyvärr hittills framstått som den officiella, är det inte underligt att människor är mycket oroade, inte minst mot bakgrund av att många experter med bestämdhet hävdar att lagring i berggrunden inte är tillfredsställande ur säkerhetssynpunkt.

Det behövs alltså ett ordentligt klarläggande från energiministerns sida – inte bara till gruppen i Almunge utan till hela svenska folket.

Till sist, herr talman: I dag finns det egentligen inga som helst restriktioner för KBS provborrningar. Det enda som krävs är tillstånd från markägaren, vilket är av marginellt intresse i sammanhanget. Jag förstår av svaret att Birgitta Dahl anser att kommunikationen och informationen måste förbättras. Finns det några närmare planer på hur det skall ske, vem som skall ha ansvaret osv.? Kommer regeringen att pröva förslaget från aktionsgruppen Rädda Uppsala om att låta oberoende forskare utreda avfallsfrågan?

Anf. 3 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Först vill jag säga till Rosa Östh att det inte ligger några konstiga överväganden bakom regeringens beslut att jag skulle besvara frågorna, utan det var helt enkelt så att interpellationen både sakligt och formellt berör ämnesområden som angår flera statsråd. Vi diskuterade ganska ingående om svaret skulle lägga koncentrationen på den principiella frågan om lokal demokrati eller på de aktuella frågor som Rosa Östh tar upp. Det ligger alltså en ganska ingående diskussion bakom, som inte syftar till någonting annat än att den av oss som kunde svara på de frågor som hade störst aktualitet skulle besvara interpellationen.

Vi fäster utomordentligt stort avseende vid demokratifrågorna. Här gäller det ju att mot bakgrund av erfarenheterna från de senaste decenniernas utveckling i det svenska samhället hitta former för att göra alla människor, hela folket, medansvarigt i besluten. Det pågår just nu en mycket omfattande försöksverksamhet runt om i vårt land med nya former för lokal och kommunal demokrati, -på samma sätt som i folkrörelserna.

Jag vill säga att jag på mitt område gång på gång har stött på fall där verkligheten inte fungerat enligt de riktlinjer som riksdag och regering lagt fast för en viss verksamhet. Det finns många fall där meningen är att man skall ge utförlig och bra information till alla berörda. Sådana exempel finns också från kommunal verksamhet, t. ex. när det gäller bebyggelseplanering och trafikledsplanering.

Jag tror att politiker på alla nivåer har anledning att gå igenom just det område som de själva är ansvariga för, för att kontrollera att deras avsikter att få ut information och få en ordentlig dialog, ett meningsfullt inflytande på ett tillräckligt tidigt stadium, verkligen fullföljs i praktiken.

Jag kan bara försäkra att vi gör så gott vi kan, och jag skulle kunna peka på en rad exempel där sättet att lämna information till allmänhet, fastighetsägare och stora grupper av personer har förbättrats under de senaste åren. Men mycket återstår att göra.

Jag vill också säga att frågan om hur man skall bära sig åt för att på ett ansvarsfullt sätt hantera frågorna om hur vi tar vara på miljöfarligt avfall av olika slag inte är någon enkel fråga. Vi hamnar till slut i den situationen att vi

inte kan komma undan ansvaret att hitta en metod och en plats för förvaring. Jag tror inte att Rosa Östh och centerpartiet menar att vi skall strunta i att lösa problemen eller be andra länder att lösa dem åt oss, utan vi måste lösa dem här hemma. Det vi då självfallet måste sträva efter är att hitta metoder att lösa de här problemen som innebär att det skapas ett grundläggande förtroende hos allmänheten – det måste vara utgångspunkten för vårt arbete. Det är också så – detta gäller även de nya lagförslag som ligger på riksdagens bord – att det i alla sådana här frågor förutsätts att de berörda, inkl. ifrågavarande kommuner, skall ha ett avgörande inflytande.

När man nu öppnat en ventil, som det kallas, i det kommunala vetot, skall det helt klart betraktas som en nödfallsåtgärd som vi helst inte vill använda oss av, utan arbetets inriktning skall vara att finna en lösning som innebär att vi aldrig behöver köra över en kommun.

Sedan vill jag när det gäller de konkreta frågor som Rosa Östh har ställt om kärnavfallshanteringen säga att det är ett vitt spritt missförstånd att inriktningen skall vara att vi är bundna till en speciell teknik och ett speciellt program. Det missförståndet finns kvar sedan den tid då villkorslagen gällde. En av de nackdelar som lagen förde med sig var ju att den band oss till en viss speciell teknik.

Vi har nu i enighet här i riksdagen avskaffat villkorslagen och ersatt den med den nya lagen om kärnteknisk verksamhet, som just på det här området föreskriver att vi skall ha ett allsidigt forsknings- och utvecklingsprogram som granskas av regeringen. Regeringen kommer att granska programmet första gången nästa år. Då skall vi verkligen försäkra oss om att detta program i alla delar är allsidigt och undersöka olika metoder. För att betona allsidigheten har vi redan nu byggt upp en av kraftföretagen oberoende forsknings- och utvecklingsverksamhet hos de ansvariga myndigheterna. Därför är situationen i dag oändligt mycket bättre än vad den var för några år sedan. Det vore bra om vi kunde hjälpas åt att sprida information om detta.

Anf. 4 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Jag tackar Birgitta Dahl för de här kompletterande upplysningarna. Givetvis accepterar jag förklaringen till varför det är energiministern som har fått till uppgift att besvara min interpellation.

Jag tolkar Birgitta Dahls resonemang så, att hon helt delar min uppfattning om vad som är nödvändigt på demokratins område inom politiken, dvs. att förstärka demokratin och inte minst människors uppfattning om demokratin. Men det som jag närmast har efterlyst i min interpellation är vad man vidtar för åtgärder för att kunna översätta en inställning till praktisk handling. Det är givetvis så, som energiministern förutsätter, att vi från centerpartiets sida anser att avfallsfrågan måste lösas. Det är en viktig del i vår energipolitiska målsättning att kärnkraften skall avvecklas, och då måste vi också lösa frågan om hantering av avfallet. Jag vill emellertid understryka vad jag sade tidigare, att det i sammanhanget är viktigt att vi får vetskap om att det pågår forskning om alternativa lagringsmöjligheter och att det inte ensidigt handlar om provborrningar i berggrunden. Även om jag nu har fått höra att så sker, råder det – låt vara på felaktiga grunder – en uppfattning om att denna forskning i stort sett ligger nere. Regeringen och energiministern har en

mycket stor uppgift när det gäller att få bort denna uppfattning. I och med detta skulle man ju också kunna skingra en del av den oro som många människor i dag känner.

Jag hoppas att jag kan uppfatta energiministerns deklaration när det gäller det kommunala vetot så, att det inte kommer att innebära att en kommun inte skall ha möjlighet att säga nej till lagring av avfall inom kommunens gränser. Jag kanske kan få ett förtydligande på den punkten. Det förhåller sig nämligen så, som jag tidigare sade, att det tillstånd som i dag krävs från markägarens sida egentligen inte betyder någonting. Eftersom KBS bara vänder sig till bolag, till domänverket och liknande, och helt och hållet undviker att kontakta enskilda markägare, blir det alltså fråga om ett ointressant tillståndsgivande. Jag återkommer till detta i nästa inlägg.

Anf. 5 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag konstaterar att Rosa Östh och jag är överens på de flesta punkter, och då har den här interpellationsdebatten gjort stor nytta. Den här frågan tillhör den typ av frågor som inte bör avgöras med smala majoriteter; om den avgörs på det sättet riskerar man att det blir en förändring i samband med skiftande regeringskombinationer.

Jag vill också säga att vi verkligen kommer att genomföra den prövning som skall ske nästa år av det samlade forsknings- och utvecklingsarbetet på det här området så att det blir utrymme för att både pröva vad som hittills har skett och föreslå de förändringar som behöver ske i det fortsatta arbetet.

I och för sig har vi tidigare starkt kritiserat centerpartiet och de övriga borgerliga partierna för den inriktning de gav arbetet. Det är ju detta som har lett till den ensidiga bindningen till SKB-metoden osv. Men jag tycker att vi skall glömma det förflutna och i stället inrikta oss på att lösa problemen tillsammans. Jag finner det naturligt att vi i regeringen redovisar för riksdagen vad vi kommer fram till vid den granskning som skall ske nästa år av forsknings- och utvecklingsprogrammet. Det är enligt min mening nödvändigt för att skapa bred enighet när det gäller hur vi skall hantera dessa frågor.

Anf. 6 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! När det gäller frågan om hur man skall hantera avfallet kan det inte, som jag sade tidigare, få vara tillräckligt med enbart ett tillstånd av markägaren. Det handlar dock om ett tidsperspektiv på hundratals, ja, tusentals år, och mot den bakgrunden kan man inte nog förankra beslut och åtgärder som rör avfallshanteringen. Det är därför också oerhört viktigt att de människor som bor i det aktuella området och som förväntar sig att deras barn, barnbarn och barnbarnsbarn skall växa upp där får en reell möjlighet att inte bara bli informerade utan också att påverka besluten. Det är på den punkten jag skulle vilja ha närmare besked av Birgitta Dahl.

Jag vet att energiministern har haft överläggningar med aktionsgruppen i Uppsala, och jag har uppfattat det så att hon har bedrivit ett mycket seriöst arbete härvidlag. Jag förväntar mig emellertid att energiministern skall ha dragit några slutsatser av detta, så att det i samband med framtida

provborrhningar kommer att skapas bättre förutsättningar för de boende i området att påverka situationen.

Anf. 7 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Rosa Ösths sista inlägg fick mig att förstå att det finns ett grundläggande missförstånd som måste klaras ut.

När det gäller slutförvaring krävs en mycket noggrann prövning. Regeringen är den som i sista hand fattar beslut, men först sedan det gjorts en mycket noggrann prövning och genomgång från flera olika säkerhetsmyndigheters sida. I sådana fall kan det inte komma på tal att handläggningen skall ske så enkelt att det är tillräckligt med enbart ett tillstånd av markägaren. Att markägarens tillstånd har kommit in i resonemanget har att göra med att det för närvarande är vad som krävs när det gäller provborrhningar. Det är korrekt att det då enbart krävs tillstånd av markägaren. Men detta får icke blandas ihop med hur det går till när man slutgiltigt skall ta ställning till frågan om avfallshanteringen.

Jag vill till slut säga att jag för närvarande funderar en hel del på det som har kommit fram vid de diskussioner jag fört med olika parter och också på hur vi skall kunna förbättra arbetet med provborrhningarna och med forsknings- och utvecklingsprogrammet. Sedan vi har prövat de här frågorna närmare skall jag be att få återkomma i olika former till hur det utvecklingsarbetet skall bedrivas.

Talmannen anmälde att Rosa Östh anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1985/86:54 om tidigareläggning av vägobjekt i Värmlands län

Anf. 8 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Bertil Jonasson har frågat mig om jag är beredd att ställa särskilda medel till förfogande för tidigareläggning av vägobjekt i Värmlands län.

Vägbyggandet i landet sker enligt tioåriga planer som revideras vart femte år. Planeringen är starkt decentraliserad och innefattar även det vägbyggande med sysselsättnings- eller arbetsmarknadsmedel som kan bli aktuellt.

Vid bedömningen av de sysselsättningspolitiska insatser som kan behövas tar regeringen hänsyn till arbetsmarknadssituationen i resp. län. Regeringen fördelar sedan tillgängliga medel på lämpliga objekt, bl. a. på de vägar som är högst prioriterade i länens vägplaner.

Bedömningen av sysselsättningsläget och av om detta kräver extraordinära insatser är en uppgift främst för arbetsmarknadsmyndigheterna. Primärt är det inte min uppgift. Såvitt jag vet är det för närvarande inte aktuellt med statliga tidigareläggningar av sysselsättningskäl.

Anf. 9 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

I svaret har kommunikationsministern redogjort för handläggningsgången när det gäller ärenden om extra pengar för arbetslöshetens bekämpande. Det är sådant som jag visste förut efter 28 år i riksdagen. Kommunikationsministern kommer till den slutsatsen att det inte är "hans bord", och han anser inte att det av sysselsättningskäl är aktuellt med några satsningar på tidigareläggning av vägprojekt. Det anser jag är att ta alltför lätt på en aktuell situation. Regeringen har ju ett gemensamt ansvar i detta avseende.

Av interpellationen framgår att vi i Värmland är i stort behov av pengar för vägbyggen. Vägarna är nerslitna, och det är nödvändigt att de upprustas för att kunna betjäna såväl befintligt som önskvärt näringsliv. Vi har en stor arbetslöshet i vårt län. Av Sveriges län har Värmland den näst största arbetslösheten – det är bara i Norrbotten som den är större.

Skogen är en nationaltillgång. Den ger sysselsättning och stora exportinkomster. Råvaror ur skogen skulle kunna ge nya förädlingsindustrier. Skall vi kunna förbättra sysselsättningen på sikt, måste vi utveckla och förnya vårt näringsliv, och för detta fordras bättre kommunikationer. Nedläggning av järnvägar har skett, och ytterligare nedläggningar befaras bli aktuella. För stora delar av länet motsvarar vägarna inte den standard som näringslivets utveckling kräver. Detta är bekymmersamt, herr kommunikationsminister.

Vi har fram till 1983 fått extra pengar till Värmland med anledning av vår situation. Under femårsperioden 1979 och framåt fick vi i genomsnitt 50 milj. kr. per år som tillägg till det ordinarie vägbyggandet. Detta har varit värdefullt, men mycket återstår att göra.

Under år 1984 uppgick de av regeringen separat beslutade medlen för vägbyggande i sysselsättningsfrämjande syfte i Värmlands län till endast 5 milj. kr. För år 1985 har inte något sådant beslut hittills tagits av regeringen. Till detta kommer att Värmlands län – enligt fastställda flerårsplaner för vägbyggandet – under de närmaste åren har en väsentligt mindre andel av det ordinarie vägbyggnadsanslaget än vad länet har haft under de senaste åren. Det gör att man för vägbyggandet i länet under nästa år, dvs. år 1986, beräknar att få disponera endast 45 milj. kr., vilket är bara en tredjedel av det belopp som anvisades för år 1983. Därmed kommer det reala byggandet att minska till mindre än en tredjedel med tanke på den förändring i prisnivån som skett mellan dessa två angivna år. Entreprenörer och anställda blir utan arbete.

Sysselsättningen minskar och prognoserna är illavarslande. Bostadsbyggandet är det lägsta på länge. Stora friställningar kommer med största sannolikhet att ytterligare försämra situationen i vårt län under nästa år. Sysselsättningsläget måste förbättras i Värmland. Vi har en kraftig befolkningsminskning och utflyttning av människor från Värmland, och ytterligare utflyttning befaras. Detta kan inte få fortsätta. Vi måste göra något för våra grundförutsättningar, och då är kommunikationerna en av de viktigaste hörnstenarna.

I valrörelsen 1985, i år alltså, lovade flera regeringsrepresentanter att vi skulle få en förbättring. Då får man inte vara så passiv som jag tycker att kommunikationsministern är i interpellationssvaret.

Prot. 1985/86:41
2 december 1985

*Om tidigareläggning
av vägobjekt i
Värmlands län*

Till interpellationen har jag fogat en bilaga över vägprojekt som kan påbörjas under budgetåret 1985/86. Projekten gäller väg 62 Kvarntorp-Deje, väg 235 Värnäs-Ljusnästorp, väg 240 Molkom-Hagfors, delen vid Acksjövik, väg 502 bro som ersätter färja vid Västra Fågelvik, väg 61 förbifart vid Åmotfors, väg 931 bro över Halgån vid Brattfallet, väg 174 Sulvik-Jössefors, väg 63 Molkom-Filipstad, Bålhyttesjön-Kalhyttan, väg 544 Säffle-Knöstad. Det finns ytterligare behov.

Vägförvaltningen i Värmland ligger väl framme. I fråga om planeringen är det inga svårigheter.

Vi har ett stort behov av upprustning av vägarna. Men vi har också entreprenörer och friställd arbetskraft som behöver få arbetsuppgifter. Att inte utnyttja den här situationen innebär en nationalförlust.

Jag vill till sist bara fråga:

Har kommunikationsministern någon annan uppfattning än den som jag nu har framfört i den här frågan? Om inte, bör vi inte då, herr kommunikationsminister, gemensamt försöka få fram pengar? Det är, såvitt jag förstår, en uppgift för en kommunikationsminister.

Anf. 10 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Bertil Jonasson och jag har nog i och för sig inga delade meningar om behovet av vägar och ett väl utbyggt vägnät i allmänhet, och inte heller om behovet av vägar i Värmlands län. Men nu gällde interpellationen om det var möjligt att ställa särskilda medel till förfogande under det närmaste året för vägbyggande i Värmlands län. Bertil Jonasson sade själv att han var väl medveten om att det är sysselsättningsläget som avgör huruvida särskilda medel skall ställas till förfogande.

Även om sysselsättningsläget har varit besvärligt i Värmland under senare år, och det gäller även en del andra län, har det i Värmland, liksom i landet i dess helhet, inträffat en förbättring under det senaste året. Enligt vad jag har kunnat inhämta var det i oktober i år uppemot 1 000 färre arbetslösa i Värmland jämfört med i oktober 1984. Det är ju det som är utslagsgivande för om det skall bli några pengar i sådana här fall och om pengarna i så fall skall anslås för Värmland – som Bertil Jonasson vill. Att några sådana här insatser inte planeras är inte ett uttryck för passivitet från min sida utan det beror på den faktiska förbättring i sysselsättningsläget som har inträffat.

I övrigt är jag naturligtvis medveten om att länsstyrelsen i Värmland redan har ett antal projekt i beredskap, därest sysselsättningsläget skulle försämrats så, att det är motiverat att avsätta särskilda medel. Vi är således inte oense på den punkten. Ett antal projekt finns alltså. De är i och för sig väl motiverade, och de kan komma i fråga när sysselsättningsläget så kräver.

Till sist vill jag också påpeka för Bertil Jonasson att det inte är bara vägbyggandet som påverkar sysselsättningen i de olika länen, utan det förekommer också, bl. a. på kommunikationsdepartementets område, andra typer av investeringar som har stor betydelse ur sysselsättningsynpunkt. Jag tänker då på de investeringar som görs i Värmlands län inom teleområdet och inom postens ansvarsområde och som påverkar sysselsättningsutvecklingen i positiv riktning.

Anf. 11 BERTIL JONASSON (c):

Herr talman! Det är bra att kommunikationsministern delar den uppfattning som jag här har framfört. Det är ju ändå så, att sysselsättningen och befolkningsminskningen – således även utflyttningen – är allvarliga frågor som vi i tid måste ge akt på. Vi skall också ha klart för oss hur prognoserna nu ser ut. Kommunikationsministern säger att de arbetslösa är 1 000 färre i år än de var för ett år sedan, och det är riktigt. Men arbetslösheten är fortfarande väldigt hög. Även om man i detta sammanhang vill baka in andra typer av sysselsättning, hör nog olika åtgärder beträffande vägbyggandet till de absolut förnämsta och mest effektiva insatserna. Det gäller både i nuet och för framtiden.

Vidare skall vi ta i beaktande – jag hoppas att också kommunikationsministern gör det – att konjunkturen håller på att dala. Under nästa år, redan kommande vinter, blir arbetslösheten säkert högre. Antalet byggen som pågår på olika områden kommer att minska. Det är därför som jag nu arbetar för att förbereda vad som komma skall.

Jag var med i länsstyrelsen när denna framställning gjordes, och jag är på det klara med vad den innehåller. Det satsas mycket pengar på arbetslösheten, vilket är dyrbart. Det är mycket billigare att göra någonting produktivt, och knappast något är mera produktivt än vägbyggande – det är förberedelser för att utflyttningen inte skall bli för omfattande och för att näringslivet skall kunna byggas ut.

Det är detta som jag har velat framhålla med min interpellation. Jag tycker att kommunikationsministerns attityd var betydligt mera positiv i det sista inlägget än i det första, och därför hoppas och utgår jag ifrån att pengar ställs till förfogande när läget är allvarligt eller verkar bli mera allvarligt. Då måste vi sätta in stöten för att förhindra en besvärlig situation.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1985/86:222–225 till kulturutskottet

5 § Föredrogs men bordlades åter

Skatteutskottets betänkande 1985/86:7

Justitieukskottets betänkanden 1985/86:4, 5 och 9–11

Lagutskottets betänkanden 1985/86:6 och 11

Utrikesutskottets betänkanden 1985/86:6–9

Försvarsutskottets betänkanden 1985/86:2 och 3

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1985/86:5

Socialutskottets betänkanden 1985/86:5 och 10

Kulturutskottets betänkande 1985/86:6

Utbildningsutskottets betänkande 1985/86:7

Trafikutskottets betänkanden 1985/86:3 och 4

Prot. 1985/86:41 Jordbruksutskottets betänkande 1985/86:8
2 december 1985 Näringsutskottets betänkande 1985/86:5

*Meddelande om
interpellation*

6 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1985/86:226 av *Björn Molin m. fl.*

1985/86:227 av *Lars Tobisson m. fl.*

1985/86:228 av *Karl Boo*

Fullmäktiges i riksbanken förslag om ändring i sekretesslagen (1980:100)
m. m. (förs. 1985/86:11)

7 § Anmäldes och bordlades

Lagutskottets betänkande

1985/86:12 Utlänningars rättsliga ställning (prop. 1985/86:7)

Kulturutskottets betänkande

1985/86:5 Vissa kyrkliga frågor

Jordbruksutskottets betänkande

1985/86:9 Skogsbruk

Näringsutskottets betänkande

1985/86:4 Prövning av utländska förvärv av svenska företag

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

1985/86:4 Arbetsförmedling

1985/86:5 Arbetstid och ledighet

8 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 29 november

1985/86:78 av *Bengt Westerberg* (fp) till finansministern om inkomstpolitiken:

Inflationen i Sverige är alltså avsevärt högre än i vår omvärld. Detta leder till försämrad relativ konkurrenskraft för de svenska företagen. Därför kommer lönerörelsen 1986 att bli av avgörande betydelse för vår internationella konkurrenskraft och därmed i längden också för sysselsättningen i Sverige. Regeringens ekonomiska politik bör utformas med syfte att underlätta för arbetsmarknadens parter att nå fram till samhällsekonomiskt rimliga avtal.

Ett intressant bidrag till den aktuella lönepolitiska debatten utgörs av en

rapport från SAMAK, arbetarrörelsens nordiska samarbetskommitté. SAMAK tänker sig ett utvidgat förhandlingssystem där inte bara löne- och anställningsvillkor inkluderas i avtalsförhandlingarna utan också skatterna, familjestödet, matsubventionerna m. m. Enligt SAMAK skulle en sådan totallösning i avtalsform kunna underlätta ett förverkligande av statsmakternas ambitioner att begränsa löneökningarna.

SAMAK:s tankegångar skulle innebära en radikal överflyttning av beslutanderätten från i demokratisk ordning valda organ till intresseorganisationerna, från företrädare för allmänintresset till företrädare för olika särintressen. De stora arbetsmarknadsorganisationerna skulle få ett ökat inflytande över frågor där organisationerna saknar ett klart mandat från medlemmarna. Organisationernas huvuduppgift – att företräda sina medlemmar i frågor som rör löne- och anställningsvillkor – skulle då försvåras. En sådan utveckling skulle försvaga de fackliga organisationerna och öka klyftan mellan ledningen och organisationens medlemmar.

Än allvarligare är dock att ett sådant system skulle inskränka den politiska demokratin. Riksdagen skulle i hög grad tvingas expediera beslut som fattats i form av avtal på annat håll. Svenska folkets valda representanter skulle förlora sin legitima rätt att besluta om skatter, barnbidrag m. m.

Folkpartiet har många gånger kritiserat utvecklingen mot ett korporativistiskt samhälle. T. ex. presenterade folkpartiet sommaren 1985 en rapport som heter Idé eller intresse – om korporativismen i Sverige.

De tankar som finns i SAMAK-rapporten kan karakteriseras som "superkorporativistiska". Det är märkligt att finansministern i SAMAK-rapporten ställt sig bakom dessa tankegångar.

Vi har i Sverige i allmänhet avvisat statlig inblandning i avtalsrörelserna och avstått från en statlig inkomstpolitik. De här refererade tankegångarna leder ännu längre än till "bara" en statlig inkomstpolitik. De leder till en total samordning mellan den ekonomiska politiken och lönebildningen.

Mot denna bakgrund och för att klarlägga regeringens intentioner inför den kommande lönerörelsen vill jag fråga finansministern:

Avser regeringen att verka för att SAMAK:s tankar om en total samordning av lönebildning och ekonomisk politik förverkligas?

9 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 29 november

1985/86:242 av *Margareta Winberg* (s) till statsrådet Ingvar Carlsson om åtgärder mot passiv rökning:

Passiv rökning kan vålla lungcancer och död. Det slår försäkringsöverdomstolen nu fast i en, i världen, unik dom.

Med anledning av detta vill jag ställa följande fråga till miljöminister Ingvar Carlsson:

Prot. 1985/86:41
2 december 1985

Meddelande om frågor

Kommer domen att föranleda åtgärder från miljöministerns sida för att förbättra arbetsmiljön och förhindra att människor, mot sin vilja, utsätts för passiv rökning, sjukdom och för tidig död?

1985/86:243 av *Magnus Persson* (s) till försvarsministern om verksamheten vid Svenska Rayon AB i Vålberg:

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar har för närvarande ett avtal med Svenska Rayon AB, Vålberg, rörande viss beredskap inom denna för landet viktiga försäljningssektor.

Enligt vad jag erfarit pågår intensiva överläggningar mellan Svenska Rayon AB och berörda personalorganisationer om ändrade ägarförhållanden och produktionsneddragningar. Ett av förhandlingsalternativen är en total avveckling av all produktion till den 31 december 1987. Detta har skapat stor oro bland de anställda vid Svenska Rayon AB i Vålberg och kan från beredskapssynpunkt betraktas som olyckligt.

Då det från beredskapssynpunkt inte syns godtagbart att produktionen vid Svenska Rayon AB läggs ned, vill jag fråga försvarsministern om han tänker vidta några åtgärder?

den 2 december

1985/86:244 av *Jörn Svensson* (vpk) till justitieministern om åtgärder mot vissa begränsningar i informationsfriheten:

Kommunstyrelsen i Hässleholms kommun beslutade inför årets valrörelse att förbjuda all valaffischering på kommunal mark.

Ett sådant beslut står i konflikt med regeringsformens bestämmelser om under vilka betingelser yttrande- och informationsfriheten får begränsas. Kommunstyrelsen anger miljöskäl som grund för begränsningen, något som rimligen inte kan vara en seriöst menad grund. Förbudet har heller ingen grund i gällande ordningsstadga.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga justitieministern:

Tänker regeringen förhindra att grundlagsrättigheter inskränks genom oseriösa begränsningar?

10 § Kammaren åtskildes kl. 12.37.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Gunborg Apelgren